

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ

ИННОВАЦИОННОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ИНТЕЛЛЕКТУАЛИЗАЦИИ

INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP THROUGH THE PRISM OF INTELLECTUALIZATION

Анотація. У статті досліджено сутність інноваційного підприємництва в сучасних умовах економічного розвитку. Виокремлено основні види інноваційного підприємництва. Запропоновано моделі інноваційного підприємництва на основі інтелектуалізації. Визначено ключові напрямки розвитку інноваційного підприємництва в Україні.

Аннотация. В статье исследована сущность инновационного предпринимательства в современных условиях экономического развития. Выделены основные виды инновационного предпринимательства. Предложены модели инновационного предпринимательства на основе интеллектуализации. Определены ключевые направления развития инновационного предпринимательства в Украине.

Abstract. In the article the essence of innovative business in the modern economic conditions was researched. The basic types of innovative entrepreneurship were determined. The innovative business models based on intellectualization were suggested. The key ways of innovative entrepreneurship development in Ukraine were detected.

Інноваційний шлях розвитку підприємств України в умовах зростаючої конкуренції, обмеженості ряду ресурсів і пошуку ефективних компонентів стає одним з головних напрямків економічного зростання. У сучасній економіці управління інноваційним розвитком підприємства є, по суті, необхідним елементом конкурування, що дозволяє постійно вдосконалювати та формувати нові конкурентні переваги підприємства, використовуючи та природжуючи свій інтелектуальний потенціал, тому виникає об'єктивна необхідність формування платформи інноваційного підприємництва на основі процесів інтелектуалізації, які базуються на продукуванні та використанні нових знань.

У той же час, розвиток інноваційного підприємництва на основі системи управління інтелектуальними ресурсами не достатньо широко розкрито вітчизняними вченими в сучасній економічній літературі. Основи методології дослідження економічної природи інновацій, інноваційного характеру підприємницької діяльності висвітлювалися, насамперед, в працях західних економістів, що пояснюється порівняно високим рівнем розвитку ринкових відносин: І. Ансоффа, С.Л. Брю, Дж.К. Гелбрейта, П.Ф. Друкера, К.Р. Макконелла, М. Портера, П. Самуельсона, А. Сміта, Ф. Хайєка, А. Хоскінга, Й. Шумпетера.

Дослідження сутності інтелектуальних ресурсів і формування структури інновацій підприємства присвятили ряд праць зарубіжні і вітчизняні вчені Абалкін Л.І., Алексєєва Н.Л., Бажал Ю.М., Борохович Л., Глазьев С.Ю., Дубівський С.В., Жеребін В.М., Карпухіна С.І., Норіцина Н.І., Панченко Є. Г., Пригожин А.І., Романов А.Н., Сенчагов В.К. та ін. Значний внесок у розробку теоретичних підходів до вирішення даних проблем внесли Датсон С., Кларк Д., Клемонс Е., Кумбс Р., Нільсон Р., Пінчот Дж., Стрікленд А., Фостер Р., Хілл С. та ін.

Хоча на сучасному етапі інтенсифікувалися дослідження щодо формування та використання інтелектуальних ресурсів, ряд важливих економічних і соціальних аспектів інтелектуалізації, інноваційності, здатності менеджменту щодо створення нарощення нових знань і трансформації їх у нові інтелектуальні продукти. При цьому слід звернути увагу на те, що механізми організації інноваційного підприємництва на основі управління інтелектуальним потенціалом підприємств є досить перспективний напрям розвитку інноваційної діяльності в сучасній економіці України.

Під інноваційним підприємництвом розуміють процес створення і комерційного використання техніко-технологічних нововведень. Як правило, в основі підприємницької діяльності лежить нововведення в сфері виробництва продукції або послуг, що дозволяє створити новий ринок, задовольнити нові потреби [1, с. 297]. Можна стверджувати, що це інноваційна цінність, яка на відміну від традиційної, є основою ефективного функціонування інноваційного підприємства.

Інноваційне підприємництво — це особливий новаторський постійний процес створення нового, а також процес господарювання, в основі якого лежить постійний пошук нових можливостей, орієнтація на інновації. Воно пов'язане з готовністю підприємця брати на себе весь ризик щодо здійснення нового інноваційного проекту або поліпшення існуючого, а також фінансову, моральну та соціальну відповідальність. Загалом, інноваційне підприємництво можна визначити як суспіль-

* Генефа Олександрівна Швиданенко – к.е.н., професор, зав. кафедри економіки підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» shvidanenko-go@mail.ru

ний техніко-економічний процес, що приводить до створення кращих за своїми властивостями товарів (продукції, послуг) і технологій шляхом практичного використання нововведень.

В економічній літературі виділяються три основні види інноваційного підприємництва:

— перший спрямований на створення та продукування інноваційної продукції (продуктові інновації) — на основі процесу оновлення виробничого та збутового потенціалу підприємства, для забезпечення ефективної діяльності компанії, збільшення обсягу одержуваного прибутку, зростання ринкової частки, збереження клієнтського капіталу, зміцнення незалежного положення, підвищення престижу, створення нових робочих місць тощо;

— другий вид пов'язаний з інноваційними технологіями (технологічні інновації), базується на процесі оновлення виробничого потенціалу, спрямований на підвищення продуктивності праці та економію енергії, сировини та інших ресурсів, що, в свою чергу, дає можливість збільшити обсяг прибутку підприємства, вдосконалити техніку безпеки, заходи щодо захисту навколишнього середовища, ефективно використовувати внутрішньофірмові інформаційні системи;

— третій вид — соціальні інновації, який охоплює загальний процес планомірного поліпшення гуманітарної сфери підприємства; застосування інновацій такого роду розширює можливості на ринку робочої сили, мобілізує персонал підприємства на досягнення поставлених цілей, зміцнює довіру до соціальних зобов'язань підприємства перед співробітниками і суспільством у цілому [2, с. 76]. Досвід показує, що систему управління суб'єктів інноваційного підприємництва доцільно базувати на визначених стратегічних цілях і сформованій сукупності цінностей (організаційній культурі).

Особливість використання інтелектуальних продуктів в економічному обігу полягає в тому, що вона передбачає як самостійне використання їх власником, так і їх передачу в тимчасове використання за певну плату, або їх продаж у повне володіння іншому суб'єкту. Розвиток відносин інтелектуальної власності зумовлений поширенням ринкових відносин, формуванням ринку новинок, який входить складовою частиною у товарний ринок. Поява ринку новинок пов'язана з тим, що просте накопичення інтелектуальних продуктів в будь-яких масштабах автоматично не втілюється в інноваційний процес. Передача інтелектуальних продуктів від однієї фази інноваційного процесу до іншої потребує значних зусиль підприємців, а також ефективного функціонування посередницьких структур [3, с. 25].

За результатами проведених досліджень способів організації інноваційного процесу запропоновано виділити три моделі інноваційного підприємництва через призму інтелектуалізації:

1) модель інтраінтелектуального підприємництва, форматом якої є внутрішня організація інноваційно-інтелектуальних процесів суб'єкта господарювання, коли інновація формується і (або) впроваджується всередині компанії її спеціалізованими підрозділами на основі планування та моніторингу їх взаємодії з метою впровадження інноваційних проектів;

2) модель екстраінтелектуального підприємництва, форматом якої є зовнішня організація інноваційно-інтелектуальних процесів за допомогою раціональних форм партнерських зв'язків, коли замовлення на створення і (або) освоєння інновації розміщується між сторонніми компаніями, що здійснюють свій інтелектуальний внесок (залучений інтелект) у створення даної інновації;

3) модель венчінтелектуального підприємництва, форматом якої є зовнішня організація інноваційно-інтелектуальних процесів за сприяння та підтримки венчурів, коли суб'єкт господарювання для реалізації інноваційного проекту засновує дочірні венчурні компанії, які залучають додаткові сторонні інтелектуальні ресурси.

З метою розвитку даних моделей інноваційного підприємництва на вітчизняних теренах пріоритетними і підтримуваними з боку держави повинні бути ті проекти, які орієнтовані на досягнення вагомих соціально-економічних результатів. Проведені дослідження дозволяють запропонувати ряд напрямків державної підтримки інноваційного підприємництва в Україні, а саме:

— застосування системи податкових пільг, спрямованих на постійне нарощування наукових розробок та їх комерціалізації, із залученням малого і середнього бізнесу, до зростання обсягів інноваційної діяльності у сфері нових технологій;

— пільгове кредитування НДДКР і часткове фінансування «великих проектів»;

— безоплатна передача чи надання на пільгових умовах державного майна або землі для нових інноваційних підприємств, створення наукової інфраструктури в регіонах тощо.

Таким чином, для вирішення завдань у сфері інноваційного підприємництва в даний час необхідно сформулювати комплекс заходів, спрямованих як на розвиток національної інноваційної інфраструктури на основі збереження та приращення інтелектуального потенціалу, так і на підтримку пріоритетних напрямів науково-технологічної сфери, створення особливого, інноваційно-орієнтованого середовища в усіх секторах вітчизняної економіки.

Література

1. *Ельмеева И. Г.* Инновационное предпринимательство: положение среди мировых лидеров инновационной деятельности // Молодой ученый. — 2013. — №5. — С. 296—299.
2. *Войнилович И.В.* Возможности исследования объектов интеллектуальной собственности и формирование структуры инноваций предприятия / И.В. Войнилович // Сб.науч.тр. — Вып. 3. — М.: ГАСИС, 2013. — С. 74—85.
3. *Овчаренко Л.* Деякі питання становлення інноваційного підприємництва // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. — Вип. 41. — 2000. — С. 23—26.

УДК 339.01

Лідія Шергіна*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

THE MAIN ADAPTSATIONS ASPECTS IN TERMS OF INNOVATIVE ENTERPRISE DEVELOPMENT

Анотація. Розглянуто основні підходи до трактування економічного змісту категорій адаптація та адаптивність в управлінні розвитком підприємства. Проаналізовано принципи адаптивності, розглянуто процес адаптації підприємства. Розкрито система індикаторів комплексної оцінки адаптивності організаційної структури управління підприємства.

Анотация. Рассмотрены основные подходы к трактовке экономического содержания категорий адаптация и адаптивность в управлении развитием предприятия. Проанализированы принципы адаптивности, рассмотрен процесс адаптации предприятия. Раскрыта система индикаторов комплексной оценки адаптивности организационной структуры управления предприятия.

Abstract. The main approaches to the interpretation of economic categories of content adaptation and adaptability in the management of the enterprise. Analyzed the principles of adaptability, considered the adaptation of the company. Disclosed comprehensive assessment of indicator system adaptability organizational structure of the company.

Сучасне середовище господарювання характеризується високою швидкістю здійснення бізнес-процесів, загостренням конкуренції між національними та іноземними виробниками, збільшенням вимог і диференціації потреб споживачів, зростанням ризиків, ускладненням технологій, особливо інформаційних і комунікаційних. У постіндустріальних країнах суб'єкти ринкових відносин, які змогли пристосуватися до економічних, організаційних змін сьогодні зіштовхуються з новою проблемою — необхідністю формування ефективної моделі бізнесу для забезпечення стійкого розвитку підприємства. Вирішення цього питання потребує узагальнення основних підходів до управління розвитком компанії.

Під розвитком підприємства розуміють довготривалу сукупність процесів кількісних і якісних змін у діяльності підприємства, які приводять до поліпшення його стану шляхом збільшення потенціалу підприємства, адаптації до зовнішнього середовища та внутрішньої інтеграції, що сприяє підвищенню здатності підприємства протидіяти негативним впливам зовнішнього середовища та його життєздатності [1, с. 78].

Однією із складових поняття розвитку є адаптація підприємства. В умовах нестабільної економіки істотно підвищується роль своєчасної адаптації підприємства до все нових умов виробничо-господарської діяльності.

Дослідження понять адаптації та адаптивності в сучасній науці знайшло значне відображення у працях вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів А.С. Кравченко, І.А. Пітайкіна, В.С. Пономаренко, О.А. Пастухова, О.М. Тридід, В.М. Ячменьова, В.Л. Петренко, Г.І. Ханалієв, Л.В. Соколова, А.П. Максимович, А.В. Овечко, Д.З. Чуйко, С.Б. Алексєєв, В.Н. Фомін, Й. Шумпетер, А. Чандлер, Р. Нельсон, І. Ансофф, Р. Акофф, Х.-Ю. Варнеке, Т. Веблен. Проте, слід відмітити наявність полемічних і багатовекторних тлумачень економічного змісту адаптації та адаптивності.

Категорія адаптація трактується як:

* *Лідія Антонівна Шергіна* – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Shergina60@mai.ru